

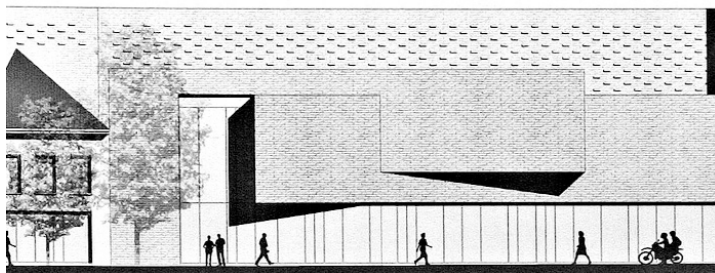
België - Belgique
P.B.
2800 Mechelen I
8/6080

RIMNieuws

De droom van 1969...

De droom van 2009 ?

Nummer 82

Driemaandelijks tijdschrift - Afgiftekantoor Mechelen 1 -
V.U. Van den Bossche Peter, Auwegem vaart 110, 2800 Mechelen

Colofon

RIMNieuws is het driemaandelijks orgaan van Restauratie Integratie Mechelen v.z.w. ("RIM").

Teksten: RIM, Frans Geys, Willy Van Duffel

Foto's: Frans Geys, Willy Van Duffel. Cover (hotel): Marjolijn Dijkman (www.thefreeworld.be)

Layout: Peter Van den Bossche

Abonnementen op RIMNieuws kunnen onderschreven worden door storting van €10,00 op rekening 320-4195088-05 van Restauratie Integratie Mechelen. Indien u €20 of meer betaalt krijgt u ook vier nummers van "Land in zicht", het tijdschrift van de Koninklijke Vereniging voor Natuur- en Stedenschoon.

Leden van RIM genieten tevens van een korting op het programma geleide wandelingen van Mechelenbinnenstebuiten.

Indien u in dit boekje een overschrijvingsformulier aantreft, betekent dit dat wij uw lidgeld voor 2009 nog niet hebben ontvangen. Met dank bij voorbaat voor uw betaling!

Inlichtingen: RIM, p/a Peter Van den Bossche, Auwegem vaart 110 Mechelen

Email: info@rim.be

Bezoek ook de RIM website:

<http://www.rim.be>

Wet van 08/12/92 ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer: de gegevens aangaande de RIM-leden zijn opgeslagen in het bestand beheerd door RIM v.z.w., en worden slechts gebruikt voor interne administratieve doeleinden. Het ledenbestand van RIM v.z.w. wordt niet aan derden medegedeeld. Als U wil kennis nemen van de gegevens over uw persoon in ons bestand, kan dit mits eenvoudige schriftelijke aanvraag (een kopie van uw identiteitskaart insluiten) aan RIM v.z.w., Dageraad straat 45, 2800 Mechelen. Indien zou blijken dat onze bestanden onjuiste gegevens bevatten, zullen deze op uw aanvraag worden aangepast.

Editoriaal

Bruul 101. In de etalage van het verlaten handelspand “Luna” hangt een reuzengrote afbeelding van wat eind jaren 1960 een hotel (19 verdiepingen hoog) annex sport-complex annex congrescentrum/kantoorruimte zou worden. De expo kadert in het project “Stadsvisioenen” en dompelt ons in de geest van de sixties die toen over de Dijlestad waarde. De Euroshopping (dateert uit dezelfde periode), Mechelen een grootstad, *the sky is the limit*. Zo dachten de gezagdragers toen. De hubris had de ratio ver-dreven. Vervolg van het verhaal: de Euroshopping wordt niks (jaren leegstand), het project bij het Vrijbroekpark wordt een financieel débâcle en wordt voortijdig stopgezet. De provinciestad wordt géén grootstad...

De Nederlandse kunstenares Marjolijn Dijkman heeft het “spookhotel” –vandaag weggezakt in de drassige bodem aan de rand van het Vrijbroekpark- virtueel tot leven gewekt.

Dijkman wil met haar werk waarschuwen voor megaloma-ne projecten die geen rekening houden met de omgeving.

Ondergetekende had een lange babbel met Marjolijn Dijkman. Bleek dat de artieste zich nauwelijks bewust was van het feit dat het pand dat haar was ter beschikking gesteld misschien weldra onder de sloophamer gaat om plaats te maken voor een gigantische betonnen doos die de Bruul definitief van zijn karakter berooft.

Dat gegeven heeft Dijkmans project een stuk sterker gemaakt, maar het heeft ons ook met de neus op dat ene feit gedrukt: na veertig jaar is er blijkbaar niks veranderd.

De Euroshopping mag dan zijn gesloopt, maar nieuwe megalomane projecten worden door onze stadsvaderen gekoesterd. De stationsbuurt is een mooi voorbeeld, de Bruul ook.

Voor wie het nog niet wist: de projectontwikkelaar die de panden Bruul 101-111 van de kaart wil vegen, is ondertussen druk bezig met het opkopen van alle panden tussen Bruul 111 en de Kruidtuin. Het lijkt wel Monopoly: "Mechelen Bruul" en eeuwen geschiedenis zijn niet meer dan een pionnetje op een stuk bordkarton.

Frans Geys

De Colomakerk beschermd

Een kritische terugblik op een bewogen dossier

Terugblik

September 2008. Minister Van Mechelen (Open-Vld) beschermt de Colomakerk. Na 8 jaar leegstand kan eindelijk gedacht worden aan het behoud van de neogotische parochiekerk aan de Tervuursesteenweg. “We dienen nog deze maand een dossier in ter restauratie van de kerk”, verklaarde in november van vorig jaar schepen Greet Geypen (Open-Vld). En inderdaad, op 6 mei 2009 maakte Minister van Monumentenzorg Dirk Van Mechelen 654.784 Euro vrij zodat de werken nog volgend jaar van start zouden kunnen gaan. De kerk kan een tweede leven beginnen als ontmoetingsplaats voor de parochie, voor de buurt, voor de Mechelaars en iedereen. De kerk krijgt naar verluidt een multifunctionele inrichting zodat ook een ruimer publiek toegang heeft tot het gebouw, weliswaar met behoud van het sacrale karakter van het gebouw. Ook de parochieraad is tevreden dat na jaren van leegstand eindelijk licht schijnt aan het einde van de tunnel. En dat die tunnel lang was en donker mag blijken uit deze korte maar kritische terugblik.

Instortingsgevaar

We schrijven januari 2000. Deskundigen stellen aantasting vast van het dakgebinte door boktorren en zwam. Ook de dakbedekking, het (mooie)tongewelf en dakgoten moeten aangepakt worden. Op zich allemaal niet zo erg, alle kerken in Vlaanderen hebben met dat soort problemen te maken. In 2001 wordt in samenspraak met het stadsbestuur beslist

de kerk voor het publiek te sluiten en de eucharistievieringen voortaan te laten doorgaan in de naastgelegen zaal van het “Kranske”. Het tongewelf zorgt voor kopbrekens, letterlijk dan met de kerkgangers die eronder zaten, zo wordt gesteld. Bovendien een tijdelijke oplossing, zo suggereerde men. Want moest de kerk wel blijven staan? Kon ze niet beter afgebroken worden en vervangen door een nieuwbouw? Plannen worden gesmeed.

Stevige kerk

De SCM voert in februari 2001 een bouwtechnisch onderzoek uit en stelt vast dat er helemaal geen reden tot paniek is. De kerk vertoont weliswaar enkele mankementen maar die kunnen relatief gemakkelijk verholpen worden. Ook experts van Monumentenwacht komen tot die bevinding. Professor Luc Verpoest, ingenieur-architect en deskundige op het vlak van laat 19^e en 20^e eeuwse bouwkunst beveelt tenslotte het verder gebruik van de kerk aan. Het bouwvalligheidsverhaal, dat de afbraak van het monument moet legitimeren, krijgt meteen de doodsteek.

Diverse pistes

Stadsbestuur en bisdom hanteren ondertussen diverse pistes, gaande van de volledige afbraak en vervanging door een nieuwbouw tot afbraak van het schip doch met behoud van de toren, enz. Deze laatste optie, een ontwerp van Driesen, lijkt het in 2003 te zullen halen. Dat het monument daardoor herleid wordt tot een nietszeggende restant, ontdaan van zijn waardevolste component, blijkt bijzaak. Het bestuur kiest voor een soort pragmatische tussenoplossing. De toren, symbool bij uitstek, blijft staan. De rest gaat plat. Iedereen tevreden, zo denkt men. Op 25 februari 2003 wordt het ontwerp door het College van Burgemeester en

Schepenen goedgekeurd. Het bisdom vindt het behoud van de toren maar niks en geeft dit ook zo te kennen aan het bestuur. En dus wordt op 9 maart 2003 een aangepast ontwerp *zonder* toren goedgekeurd. Een onbegrijpelijke wending als men dan weet dat in 2000 nog een BPA werd goedgekeurd dat in het behoud van de kerk voorzag.

Monumentwaarde

Op 22 juli 2004 vraagt het stadsbestuur een stedenbouwkundig attest voor de constructie van een nieuw kerkgebouw. De beslissing moet echter genomen worden door de Vlaamse overheid. In oktober 2004 volgt een opsteker. De Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen erkent de monumentwaarde van de kerk en adviseert een beschermingsprocedure op te starten.

Rondvraag bij 3300 gezinnen

Het dossier sleept verder aan. De parochianen worden ongeduldig. Al jaren wachten zij op een beslissing en dus komen zij in mei 2005 op voor hun, overigens terechte, verzoeken onder de slogan "Gezocht: kerk". Dat zij dat doen aan de voet hun kerk, die smeekt om waardering en revalorisatie, is des te meer typerend voor de haast surrealistische situatie waarin men verzeild was geraakt.

Diverse instanties wezen immers ondertussen op het waardevolle karakter van het monument. Waardevol? roept de toenmalige CD&V schepenen van openbare werken. *"Verspilling van overheidsgeld, ja!"* , citeert de ondertussen teruggetreden schepenen. Het ziet er dus niet goed uit voor de parochiekerk. Temeer omdat volgens de toenmalige schepenen *"uit een rondvraag bij 3300 gezinnen bleek dat de meeste mensen voor een nieuwe kerk te vinden zijn"* , zo laat hij op 28 oktober 2004 optekenen in de krant. Consternatie alom.

Want van die rondvraag heeft RIM nog nooit gehoord. En niet alleen RIM, maar ook de wijkbewoners zelf weten van niets. Er is helemaal geen rondvraag gebeurd. Hoogstens de mening gevraagd van enkele parochianen.

Maar dat die rondvraag een goed idee zou zijn stond buiten iedere twijfel en dus doet RIM wat de schepen voor werkelijkheid hield. Een rondvraag. Bescheiden en niet wetenschappelijk, maar wel richtinggevend. Dus gaat RIM in september 2005 op pad en doet zelf een rondvraag. En wat blijkt? Niet minder dan 120 buurtbewoners reageren. De wijk is op het randje af razend om de sloopplannen. Zo blijkt duidelijk dat de afbraak van de kerk geen enkel draagvlak heeft bij de bevolking. In ons RIM Nieuws nr. 69 kunt u de resultaten van deze bevraging nog eens rustig nalezen.

RIM voelt zich gesterkt door de reacties en protesteert op 22 september 2005, samen met de buurtbewoners, op het pleintje voor de kerk tegen de afbraak. De publieke opinie kantelt ten gunste van het behoud van de parochiekerk, baken en symbool van de wijk. De legitimiteit van de sloopplannen is serieus aangetast. Een brief van RIM op 12 oktober 2005 aan het toenmalige stadsbestuur om de rondvraag op een meer methodologisch verantwoorde wijze over te doen, wordt door het bestuur niet beantwoord. Zelfs geen beleefdheidsbriefje. Men ziet de bui immers hangen. De buurtbewoners zouden op een overweldigende manier de afbraak van de hand wijzen. Zoveel is duidelijk en dat risico wil het stadsbestuur bijgevolg niet meer nemen. Ondertussen blijft echter de aanvraag tot sloop gehandhaafd. Een onwaarschijnlijke situatie.

Op afbraakkoers

De administratie werkt verder aan het sloopscenario. Minister Dirk Van Mechelen weigert in 2006 de bescher-

ming van het gebouw en geeft vergunning tot de afbraak. Iedere moment kan voor het ergste worden gevreesd. Maar ondertussen komen de gemeenteraadsverkiezingen van 8 oktober 2006 eraan. Het stadsbestuur, tot dan nog voorstander van de afbraak, aarzelt en is intern verdeeld. Lang niet alle politici zijn het immers met de afbraak eens en een politieke beslissing omtrent het dossier wordt naar 2007 verschoven, dus over de verkiezingen heen getild. Johan Timmermans (VLD) reageert als volgt: *“We hebben akte genomen van de vergunning, maar een politieke beslissing komt er pas volgend jaar. Het zou niet opportuun zijn om zo’n belangrijke beslissing er nog rap, rapte gaan doorduwen. We hebben tenslotte vier jaar moeten wachten op de beslissing van de overheid. Er zijn heel veel gevoeligheden met het dossier gemoeid. De buurt hecht begrijpelijk heel veel waarde aan het monument en ook Restauratie Integratie Mechelen (RIM) verzet zich al jaren tegen een mogelijke afbraak”*. In de pers maakt men gewag van *“uitstel van executie”*.

Inkeer

De gemeenteraadsverkiezingen zijn achter de rug. Het bestuur komt tot inkeer en vooral tot het besef dat de afbraak van de kerk niet langer meer kan gehandhaafd worden. Diverse schepenen komen nu openlijk op voor het behoud van het monument, zoals plaatselijke VLD politica Greet Geypen, zelf historicus en buurtbewoner. Maar ook schepenen Karel Geys en burgemeester Somers nemen steeds duidelijker posities in ten voordele van het behoud van het monument. Het tij keert, de wind wordt gunstig. Op 12 oktober 2007 verleent Minister Van Mechelen bij besluit de voorlopige bescherming van de kerk. Binnen het jaar, september 2008, zou de definitieve volgen. In november 2008 dient het bestuur een restauratieaanvraag in die in mei 2009 wordt goedgekeurd. De kerk wordt omgebouwd tot een

multifunctioneel gebouw met respect voor het sacrale karakter ervan. Ook de onmiddellijke omgeving wordt aanpak, wat meteen maakt dat de buurt in zijn geheel wordt geherwaardeerd.

Bescheidenheid siert

Aan de positie van RIM in dit dossier moet niet getwijfeld worden. Van meet af aan begreep RIM dat er geen verantwoord alternatief was dan de instandhouding van de waardevolle Colomakerk. Dat kan evenwel niet van ons bestuur gezegd worden, zo blijkt uit bovenstaande summiere reconstructie van het verhaal. Een verhaal waarin al te veel de afbraakretoriek domineerde en veel te weinig de revalorisatie en re-integratie van het gebouw centraal stond. Want herinnert u zich nog dat datzelfde bestuur nog tot enkele jaren geleden resoluut de afbraak verdedigde? Nou ja, resoluut is misschien wat overdreven. We hebben altijd al de indruk gehad dat bepaalde politici van ons bestuur niet echt enthousiast waren in die afbraakgedachte. Maar ja, besturen doe je met een coalitie. Dus moeten er compromissen gesloten worden, zo zit democratie nu eenmaal in mekaar. Ook al is dat compromis de vernietiging van een waardevol bouwwerk. Minister Van Mechelen zwaait nu de lof over de beschermde Colomakerk. Nochtans diezelfde Dirk Van Mechelen die enkele jaren geleden nog de afbraak vergunde. Lokale Open-VLD politici steken vandaag een pluim op. Fier claimen zij het behoud van de kerk als hun overwinning. We gunnen het hen allemaal, hoewel ons inziens toch enige bescheidenheid op zijn plaats zou zijn als we even terugblikken naar de tijd waarin ook zij deel uitmaakten van het bestuur dat graag de afbraakfirma wilde bellen.

Gebrek aan overleg

Maar goed, tot daar aan toe. Een stad besturen is niet altijd even gemakkelijk. Daar komt dikwijls een deftige portie “eierenlopen” aan te pas. RIM beseft maar al te best dat het bestuur geregeld voor moeilijke beslissingen wordt geplaatst. Beslissingen die tijd vragen en overleg. Maar precies op het vlak van overleg hadden we niet echt het gevoel dat dit de sterkste zijde was van het bestuur. Mogen we terzijde even herinneren aan het feit dat zelfs de wijkraad Tervuursesteenweg, toch een overlegorgaan bij uitstek, nauwelijks betrokken werd.

Terugblik “Groen Waterke”

Het dossier doet me trouwens even terugdenken aan dat van “het Groen Waterke”, tien jaar geleden. Meer bepaald de geplande afbraak van de panden Wollemarkt 17-21. Ook daar streed RIM met hand en tand voor het behoud van het unieke stadsgezicht. Met alle rechtsmiddelen werd verzet aangetekend tegen de door het bisdom geplande afbraak van de beeldbepalende belle-époque huizen aan de linkerzijde. Een strijd die gewonnen werd bij Arrest van de Raad van State op 28 januari 1998. De kerkfabriek St. Rumoldus was boos op RIM. Maar jaren later kaapte men de eerste prijs weg voor de restauratie van het gebouw. Misschien zien we elkaar dus terug op de receptie die ter ere van de gerestaureerde Colomakerk wordt gehouden en waar een gelijkaardige trofee staat te schitteren. Dan heffen we het glas. Op de kerk, haar parochianen en de wijk Tervuursesteenweg. En op allen die bijdroegen tot het behoud van dit mooie monument, dus ook leden van het huidige stadsbestuur.

Als dingen fout beginnen te gaan

De kerk is gered en krijgt opnieuw kansen. De wijkbewoners, niet in de laatste plaats, de parochianen, verdienen het. Jarenlang wachtten zij op een ontmoetingsplaats in gebed en bezinning. Jarenlang moesten zij de verwarde verhalen aanhoren van levengevaarlijke dakgebinten, een haast instortende kerk, een glazen piramide of een verweesd achterblijvende toren. Jarenlang hoopten zij op betere tijden. Ondertussen werden sommigen van hen aangevoerd en opgevoerd (herinnert u zich nog het kleuterklasje?) om toch maar zo snel mogelijk de afbraak te forceren. Niet netjes naar ons bescheiden oordeel. Maar goed, het weze allemaal en iedereen vergeven. Een bepaalde strekking binnen ons bestuur propageerde jarenlang de vernietiging van een waardevol gebouw als de Colomakerk. We zeggen dus niet 'het bestuur', in zijn algemeenheid. Het dossier verdient enige nuance. De mensen die nu op hun websites de lof zwaaien over de restauratie van de kerk, zijn ook diegenen die terughoudend waren en sceptisch bleven toen er nog van afbraak sprake was. We zijn hen dan ook erkentelijk, want bij het keren van het tij namen zij het dossier in handen en gaven het de enige goede bestemming. Die van de restauratie en re-integratie. Bewust of onbewust deden zij eer aan de wijze woorden van Roger Babson: *"Als de dingen fout beginnen te gaan, ga dan niet met ze mee"*.

Willy Van Duffel

Het Hof van Prant

Een gebouw in functie van zijn tijd.

Aan de Veemarkt nummer 56 te Mechelen ligt het huidige Sint-Romboutscollege. Het viel me op dat mijn zoon, die er nochtans al vele jaren school loopt, niet eens wist dat het monumentaal herenhuis dateerde uit de 17^e eeuw en eigenlijk het Hof van Prant is. Toegegeven, weinig Mechelaars weten dat. Het Hof van Prant is mijn inziens een beetje een vergeten gebouw. Het wordt eerder als “doodgewoon” ervaren omdat er dagelijks honderden leerlingen binnen - en buitengaan en misschien daardoor het historische karakter ervan vervlakt of minder expliciet wordt vermeld. Misschien dat het gebouw ook een beetje als minderwaardig wordt aanzien. In de middeleeuwse filosofie was het woord Barok, oorspronkelijk afkomstig uit de kringen van juwelenhandelaars, immers eerder synoniem voor minderwaardig¹. De latere gelijknamige bouwkunst is van die negatieve connotatie eigenlijk nooit helemaal afgeraakt, zeker niet bij mensen zoals ik, die geen kenner zijn en deze stijlform eerder aanzien als een vorm van façade-architectuur. Wellicht onterecht.

Tijdsgeest

Het Hof van Prant dateert van het begin van de 17^e eeuw, een verwarde tijd voor onze contreien die voornamelijk een uitvalsbasis vormden voor de Spaanse bezetters om oorlog te voeren tegen de opstandige Noordelijke Nederlanden. Maar later, pakweg vanaf 1635, ook tegen Frankrijk dat in de Rijn zijn natuurlijke grens zag en dus onze streken wilde inlijven. Het platteland werd geteisterd door plunderende troepen die op doortocht waren en hun proviand namen

waar ze het vonden. Hongersnood en pest vervulde het ongunstige tijdsbeeld. Alleen het twaalfjarig bestand (1609-1621) onder de aartshertogen Albrecht en Isabella, die hun Blijde Intrede hielden in Mechelen in 1598; bracht licht in de duisternis. De Barok kende in Mechelen zijn grootste bloei met ons allerbekende Lucas Fayd'herbe en Franchoys. Op 13 juli 1621 stierf aartshertog Albrecht zonder kinderen na te laten. De Nederlanden, welke over een relatieve zelfstandigheid beschikten, vervielen terug aan de Spaanse koning Filips IV. Tussen 1627 en 1634 kende Mechelen de grote pestepidemieën die volgens bepaalde bronnen hier in Mechelen 2600 slachtoffers eisten, een substantieel deel van de bevolking². Na de Vrede van Münster in 1648, waarmee de afscheiding van de Noordelijke Nederlanden definitief een feit werd, verzonken onze zuidelijke Nederlanden in een economische en culturele depressie. Mechelen onderging van toen af passief en permanent de onophoudelijke oorlogen en werd een onderdeel op het speelbord van de internationale politiek³.

Hof van Prant

Het Hof (of Hotel) van Prant, alias van Blaasveld, de Coupigny of Snoy, was een patriciërshuis. Oorspronkelijk was het volledige pand (vermoedelijk een 16^e eeuws gebouwencomplex) behoorlijk groot, gelegen tussen het Paardenstraatje, de Veemarkt, de Blokstraat en de (Lange) Heergracht. (Ver)Bouwheer was dus Cosmas Van Prant, die er ook woonde met zijn familie in de eerste helft van de 17^e eeuw. Cosmas Van Prant was tussen 1610 en 1636 negen maal⁴ burgemeester (destijds 'communiemeester' genoemd en zetelend voor een ambtsperiode van twee jaar) van Mechelen en werd op 1 april 1647 door Filips IV tot Baron van Blaasveld benoemd. Hij huwde in 1620 met Margaretha van Horne. Zijn grootvader Adolf verwierf de heerlijkheid

Blaasveld en diens zus was zelfs eredame van Margaretha van Oostenrijk. Cosmas was bijgevolg van goede, lees rijke, komaf en door zijn burgemeesterschap naast overige belangrijke functies, een vooraanstaande Mechelaar. Cosmas Van Prant verbouwde dus de reeds bestaande woning aan de Veemarkt door deze van een nieuwe gevel te voorzien. Deze oriëntering naar de Veemarkt toe was immers belangrijk om op die wijze te getuigen van de macht en welstand. Een prachtige en majestueuze voorgevel was op die manier een visueel visitekaartje dat indruk maakte op de stedelingen en andere patriciërs. De Baronie Blaasveld, samen met zijn woning aan de Veemarkt, liet hij, zelf kinderloos, bij zijn sterven te Mechelen op 16 mei 1650 na aan een verre verwante, Agnes-Bernardine de Montmerency-Cressy. In feite was dit slechts een achternicht van Cosmas van Prant. Deze was gehuwd met Balthazar-Guillaume d'Oignies, graaf van Coupigny. Van toen af werd het Hof van Prant of van Blaasveld, hotel de Coupigny genoemd.

Cosmas Van Prant zorgde er dus voor dat het gebouw aangepast werd aan de moderne noden van de tijd. Het in zichzelf gekeerde 16^e eeuwse hof werd omgebouwd tot een prachtig patriciërshuis dat zich toonde aan de stedelingen en op die manier beter geïntegreerd in het stadsbeeld.

Hotel de Coupigny

De familie d'Oignies werd in Mechelen vernoemd om haar liefdadigheid en meer specifiek dan om haar banden met het zogeheten Blauwhuis, gevestigd aan de Zelestraat op de hoek van het (heden) Bornstraatje dat naar de Heembeemd loopt. De naam Blauwhuis werd ontleend aan de kleur van de kledij die de beschermelingen van het huis droegen. De instelling werd gesticht door Rombout van Diest in de vroege 16^e eeuw en bekommerde zich over de opvoeding en opleiding van alleenstaande poorterskinderen tussen 4

en 16 jaar oud. Uiteraard kostte dit geld, dat dan moest komen van schenkingen van rijkere burgers. De familie d'Oignies nam deze liefdadigheidsrol op zich. Dat de drijfveer niet zuiver liefdadigheid was kan men wel vermoeden. De stichting had immers meerdere eigendommen, waaronder enkele landerijen in Duffel. Graaf de Coupigny noemde zich *erfprovisieur* en liet op 24 januari 1651 het Blauwhuis fuseren met het Sint-Jozef vondelingenhuis tot de stichting in 1797 onder het Franse bewind werd overgenomen door de Commission des Hospices Civils. Het hotel de Coupigny bleef in het bezit van de familie d'Oignies. Zij verhuurden het 'hotel' voornamelijk aan leden van de Grote Raad, die vestigingsplicht hadden te Mechelen. Tot het in 1744 verkocht werd aan Guillaume-François (Willem-Frans) Snoy⁵.

Het Hof van Prant fungeerde onder de Coupignys dus ondermeer als verblijf voor leden van de Grote Raad. Het gebouw vervulde een rol die men vandaag terugvindt in talrijke residenties in Brussel, Luxemburg en Straatsburg, waar vele ambtenaren van de Europese Unie en haar instellingen verblijven.

Hof van Snoy

Vanaf 1744 sprak men dus van het Hof van Snoy. Een woelige tijd want van 1740 tot 1749 woedde de Oostenrijkse Successieoorlog welke in mei 1746 leidde tot de bezetting van Mechelen door de Franse troepen van Lodewijk XV. Die Franse bezetting zou duren tot 25 januari 1749, toen zij Mechelen ontruimden ingevolge de Vrede van Aken, gesloten op 18 oktober 1748. Guillaume-François (Willem Frans) Snoy was rekwestmeester bij de Grote Raad en verwierf de woning in 1744. De man, gehuwd met ene Dorothea van T'Sestigh, had uit dit huwelijk vier kinderen, Suzanna, Maria-Ferdinanda, Petronilla Carolina en een zoon Filip

Ghislain. Zij verdeelden na het overlijden van hun moeder Dorothea (1793) de erfenis in het voorjaar van 1794. Filip Ghislain, die schepen werd en communiemeester van Mechelen, nam het pand over, samen met zijn echtgenote Maria Van Der Gracht. Mechelen werd met een bezoek vereerd van Napoleon in 1803, gevolgd door de koning der Nederlanden Willem I in 1815 en tenslotte Leopold I op 28 juli 1831. Filip Ghislain Snoy stierf op 14 maart 1825. Zijn echtgenote op 28 januari 1832. Het nieuwe en ambitieuze België was ondertussen geboren. Op 24 april 1839 werd het 'hotel' verkocht aan de Brusselaar Antonius Daems. Op 5 mei 1835 was de eerste trein verschenen aan de zuidelijke rand van de stad. Een nieuwe tijd brak aan en de moderne industrie zou spoedig haar plaats opeisen, midden in de stad.

Onder de Snoys werd het Hof van Prant dus hersteld in zijn oorspronkelijke functie als verblijf van een plaatselijke bestuurder. Tijdens hun tijdperk wisselden onze streken liefst driemaal van bezetter om uiteindelijk de moeizame geboorte mee te maken van de Belgische staat. Een kleine maar in die tijd heel ambitieuze staat.

Stoomververij

Antonius Daems kocht dus het Hof van Snoy in 1839. Het pand kreeg meteen een andere bestemming, met name een industriële. Het 'hotel' als patriciërswoning had afgedaan. De aristocratie vestigde zich in het nieuwe België in Brussel waardoor de prestigieuze huizen elders in onbruik raakten. Industriëlen zagen hun kans schoon om de vrijgekomen ruimten om te bouwen tot industriële vestigingen binnen de stad. Zo ook aan de Veemarkt, waar het Hof van Prant werd omgebouwd tot wolververij langs de Heergracht die aan de noordelijke zijde ervan liep. Dat zorgde niet meteen voor een kwaliteitsverbetering van het water in de Lange

Heergracht, dat al erg verontreinigd was en nog meer op een open riool begon te gelijken. Het gebouw langs de Veemarkt werd de directeurswoning. De fabriek breidde in 1855 uit met nog krachtigere machines en nog meer vervuiling van de buurt. Dit leidde natuurlijk tot protest van de omwonenden. En niet alleen bij de burens. In 1854 werd immers begonnen met de bouw van het O.L.V. Ziekenhuis. In die tijd was het 'gasthuis' een van de modernste verpleeginrichtingen van het land en zelfs daarbuiten. Het hospitaal was echter op een boogscheut gelegen van de rookbrakende stoomfabriek en bijgevolg zag het bestuur de ververij liever verdwijnen. De overheid weigerde dan ook een vergunning af te leveren voor een nieuwe geplande uitbreiding van de fabriek. Daarom werd in 1857 besloten de stoomfabriek te verhuizen naar de stadsrand. Zij werd uiteindelijk verkocht en in 1863 alweer doorverkocht. .

Het Hof van Prant kende dus tussen 1839 en 1863 opnieuw een gedaantewissel. Door het verdwijnen van de patriciërs, verdween meteen ook zijn functie als voorname residentie. Hoewel het gebouw aan de Veemarkt dienst deed als directeurswoning, kreeg de hoofdbestemming van het Hof van Prant een industrieel karakter. Alweer paste het gebouw zich aan de noden van de tijd aan.

Sint-Romboutscollege

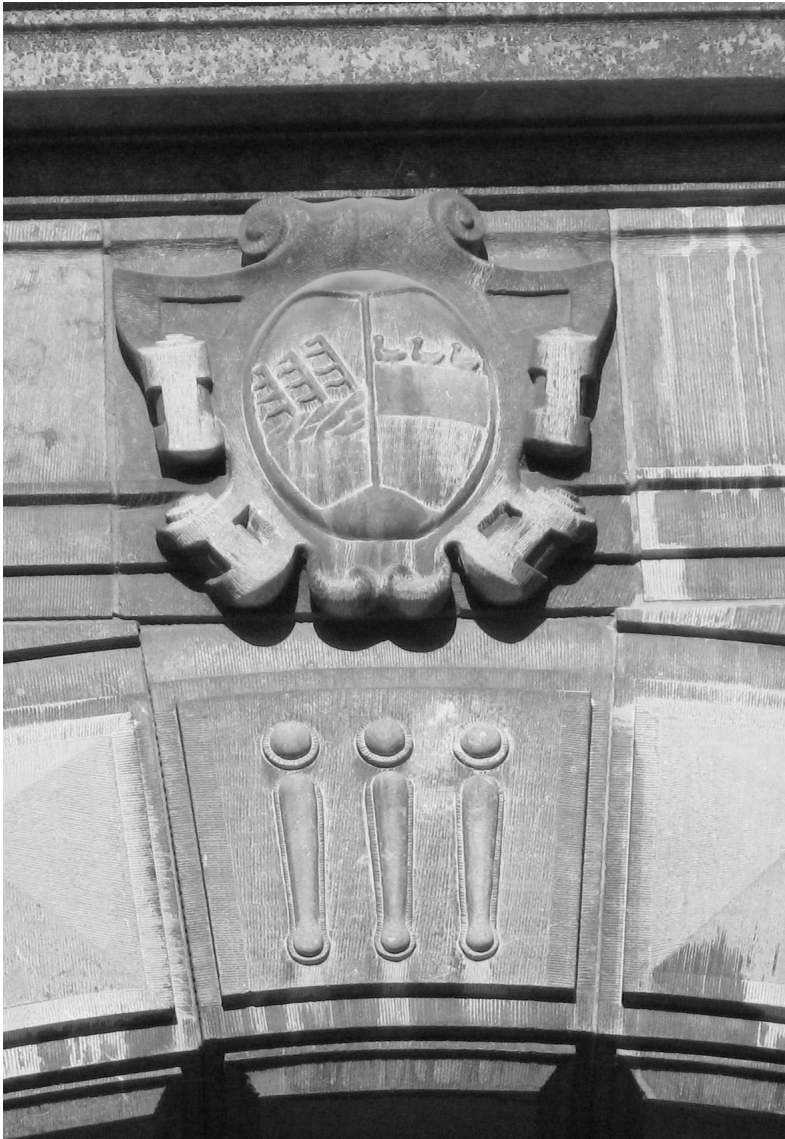
In 1863 verwierf kardinaal E. Sterckx (aartsbisschop van 1832 tot 1867 en na Hovius de tweede stichter van het aartsbisdom) het omgebouwde industriepand om er een college te vestigen, dat meteen ook de naam droeg van de patroonheilige van de stad, Sint-Rombout. Sterckx was nauw betrokken bij het (katholieke) onderwijs. Hij was immers niet alleen de stichter van het St.Romboutscollege maar tevens ook heroprichter in 1834 van de UCL. Op het eigendom werden in de volgende jaren tal van nieuwe gebou-

wen opgetrokken, naar de plannen van architect Henri Meyns. De oude gebouwen werden vervangen of verdwenen. Om klaslokalen te creëren bouwde men ondermeer de indrukwekkende neogotische H. Maagdvleugel (1895-1896) met trapgevel en aanleunende tudorboogarcade. De vleugel domineert sedertdien de binnenplaats en draagt bij tot de prestigieuze uitstraling van de school. Mijn inziens overtreft dit gebouw in schoonheid het veel oudere Barokke breedhuis langs de Veemarkt. Deze vergelijking is uiteraard mank. Maar vergeef het me, wetende dat het slechts gaat om een persoonlijk en derhalve irrelevant esthetisch beleven.

In 1931 werd langs de Lange Heergracht (die als waterloop verdween tijdens de grote waterwerken van burgemeester Frans Broers – alias Sus Pompier - en naar verluidt weldra opnieuw zal opengemaakt worden) een feestzaal gebouwd, ten westen van de studiezaal. Het ontwerp was van architect Van Craen. In de jaren zestig en zeventig volgden nog de bouw van de lagere school aan de Paardenstraat, een uitbreiding aan de kant van de Blokstraat, turnzaal, refter, bijkomende klaslokalen en in 1975 zowaar een zwembad. Opnieuw paste het gebouw zich aan, aan de wijzigende behoeften. Van industriecomplex werd het een onderwijsinstelling. Een functie die het gebouw tot op de dag van vandaag vervult.

Architectuur

Het Hof van Prant is een gebouw uit de Barokperiode. Het gebouw langs de Veemarkt heeft een voorgevel van 15 meter en is een aaneenschakeling van drie zandstenen krulgevels. Als voornaamste stijlkenmerken gelden de geblokte monumentale pilasters die de gevels ritmeren, het gebruik van kalkzandsteen, de horizontale druiplijsten en de driehoekige frontons. De toegangspoort is met diamantkoppen

omlijst, wat nog een verwijzing is naar de Renaissance. Het gebouw is al bij al sober van ontwerp en uitvoering, zonder al te veel versiering. Een sterke Barokverwijzing vindt men in de topgevels met voluten. De toegangspoort bevindt zich bewust niet in het midden van de gevel, maar aan de zijkant ervan. Tevens vertoont het gebouw een knik tussen de linker en middenpartij van de gevel. Dit alles onderstreept het doorbreken van symmetrie en rechtlijnigheid. De travee met de poort staat dus niet in lijn met de twee anderen. Putti in de kroonlijst versieren het geheel. Of die origineel zijn wordt evenwel betwijfeld. Boven de toegangspoort vindt men de wapenschilden van Cosmas van Prant en van zijn echtgenote, Margaretha van Horne⁷. .

Het Hof van Prant werd op 27 mei 1971 beschermd als monument en het breedhuis werd ondertussen fraai gerestaureerd. Samen met de iets jongere St. Pieters- en Pauluskerk (oorspronkelijk St. Fransiscus-Xaveriuskerk, 1669-1677, n.o.v. jezuiet en architect Andreas Losson en Hessius) op de hoek van de Veemarkt en de Blokstraat en het Neptunusstandbeeld van de Vadderik (eigenlijk een monumentale waterpomp van 1718 n.o.v. van Frans Langhmans) bepaalt het mooie voormalige patriciërshuis het beeld van de Veemarkt. Achter de Barokke gevel van het breedhuis gaat dus een geschiedenis van vier eeuwen schuil. Een periode waarbinnen het Hof van Prant zich aanpaste aan de steeds wijzigende sociale behoeften. Het vermogen om zijn functie aan te passen aan de eisen van de tijd is immers de enige manier voor een gebouw om te overleven op langere termijn.

Willy Van Duffel

Referenties

1. H. BUSCH en B.LOHSE, Baukunst des Barock in Europa, Frankfurt, Umschau Verlag, 1961, p.III.
2. M. KOCKEN en A. DE MEY, Steden van België: Mechelen, Brussel, Artis-Historia, 1987, p.32.
3. F. VAN HAMMEE, Mechelen: de oude hoofdstad van de Nederlanden, Antwerpen, De Vries –Brouwers, 1979, p.22-23.
4. Sommige bronnen spreken van acht maal zoals L. GODENNE, Malines. Jadis et aujourd'hui, Antwerpen, De Vries-Brouwers, herdruk 1973, p.325.
5. H. INSTALLE, Historische stedenatlas van België: Mechelen II, Mechelen, verschenen als aflevering II van deel C 1996 van de Handelingen van de Koninklijke Kring voor Oudheidkunde, Letteren en Kunst van Mechelen, 1996, p. 155-158
6. P. DE GREEF, Bouwhistorisch onderzoek van het voormalige 'Hof van Prant', thans 'Sint-Romboutscollege, Mechelen, 1993
7. Bouwen door de eeuwen heen. Inventaris van het cultureel bezit in België. Architectuur deel 9n. Stad Mechelen. Binnenstand

Nabeschouwing

Het Hof van Prant versus winkelproject Bruul

Het vermogen om zijn functie aan te passen aan de eisen van de tijd is de enige manier voor een gebouw om te overleven op langere termijn. Zo schreven we in ons stuk over het Hof van Prant. Vele van onze moderne constructies voldoen helemaal niet aan die voorwaarde en zijn aldus niet recupereerbaar, dan pas na afbraak. In tegenstelling tot het Hof van Prant zijn dat gebouwen zonder geschiedenis en zonder toekomst. Wegwerparchitectuur dus. Dergelijke optrekken verdienen mijn inziens geen vooraanstaande plaats in een historische binnenstad. Dat de 17^e eeuwse bouwmeesters erin slaagden om creaties neer te zetten die eeuwen lang functioneel bleven en nog steeds beeldbepalend zijn, moet een les zijn voor diegenen die de dag van heden daar lang niet meer in slagen.

Niet dat we onbekwame technici zouden hebben, of dito architecten. Zeker niet. Maar hun constructies en ontwerpen staan al te veel ten dienste van opdrachtgevers die deze langetermijnvisie niet als prioriteit ingeschreven hebben en daardoor al te dikwijls de moderne architectuur vangen in een cocon van banaliteit, gespeend van een toekomstperspectief. De geplande monolithische betonbouw in de Bruul, welke sterk doet denken aan de Euroshopping, is daar een schoolvoorbeeld van. Dergelijke blunder nooit meer zou men denken. Wie deze langetermijnvisie niet respecteert heeft dus manifest andere bedoelingen dan de duurzame verrijking van de stad. Deze bedoeling kan niets anders zijn dan winst op korte termijn. Ten koste van de samenleving, want de afbraak van verloederde gebouwen à la Euroshopping, slechts enkele tientallen jaren oud, kost handenvol belastinggeld. En dan hebben we het nog niet over de gigantische sociale kost van dergelijke functieloze

gebouwen binnen het precaire historische weefsel van een historische binnenstad.

Erger wordt het nog wanneer deze moderne creaties historisch erfgoed vernietigen. Want dan wordt een driedubbele aanslag gepleegd. Een op het historisch verleden, één op het hedendaagse karakter en één op de toekomst. In alle opzichten voldoet het project Mediamarkt/ Saturn, aan de rand van de pittoreske Dijle, aan dit scenario. Met enige verbazing kijken we dus naar onze overheid die dit gebouw propageert als "architectuur voor de toekomst". Want die zou toch moeten geleerd hebben uit het recente verleden, zo dachten we. De aartslelijke betonnen bunker, want verder dan deze kwalificatie geraken we echt niet, zal volstrekt nutteloos achterblijven als de elektronikawinkel ooit zijn deuren sluit. Euroshopping bis is dan een feit! Toegegeven. Het gebouw staat er nog niet en ik spreek al van een functieloze constructie. Maar dat is wel het onvermijdelijke scenario dat dit winkelproject zal ondergaan. Het verleden heeft dat voldoende geïllustreerd.

We kunnen het ons moeilijk voorstellen dat ook maar iemand van het huidige bestuur geassocieerd zou willen worden met dergelijk débâcle, dat steevast om de hoek loert. De goodwill van het bestuur ten aanzien van het project staat bovendien in schril contrast met de lovenswaardige initiatieven die ze elders ontwikkelt met betrekking tot het revaloriseren van de binnenstad. Het is echter nog niet te laat om tot inkeer te komen en te luisteren naar de waarschuwingen. Zoals David Gerrold ooit schreef getuigt het immers van verstand, als je beseft dat je dom bezig bent. Geniet dus van het Hof van Prant aan de Veemarkt en denk aan de Bruul.

Willy VAN DUFFEL

Zomerprogramma 2009

Mechelenbinnenstebuiten

In 2009 organiseert Mechelenbinnenstebuiten een aantal wandelingen rond twee specifieke thema's "450 jaar aartsbisdom" en "De vier elementen".

Themawandelingen

"450 jaar aartsbisdom"

Van nonkel pater en tante nonneke

Zondag 28 juni

Start: 14:00, Wollemarkt, aartsbisschoppelijk paleis

Kloosterordes kwamen en gingen naar Mechelen. Het levert stof op voor boeiende verhalen. Wist u bijvoorbeeld waarom novicen bij hun intrede 50 konijnenvellen moesten meebrengen, welke zusters hun hondjes niet meer mochten uitlaten en welke 'stoute' paters door 70 soldaten uit hun klooster werden geranseld? Maak u klaar voor waargebeurde verhalen met een schalks knipoogje.

Zeg kwezelke wilde gij dansen

Zondag 26 juli

Start: 14:00, Wollemarkt, aartsbisschoppelijk paleis

In 1998 riep de Unesco het Mechels Groot Begijnhof uit tot werelderfgoed. Een uitzonderlijke erkenning van de universele waarde van dit stukje Mechelen. Tegelijkertijd een uitnodiging om deze plek in de stad te beschermen en te

koesteren. We ontdekken samen de grenzen van dit 'stadje in de stad' en betreden dit besloten hof op kousenvoeten. Welkom in de wijk van begijnen en jazzdeuntjes, experimenteren in monumentenzorg, kantwerk en diamantslijpers en diepbruin schuimend bier.

In de schaduw van St Rombouts

Zondag 30 augustus

Start: 14:00, Wollemarkt - aartsbisschoppelijk paleis

De stad Gods is nooit ver weg in Mechelen. Gebouwen en instellingen drukten hun stempel op de stad. Het is de veruiterlijking van ideeën met een 'goddelijk' sausje. We wandelen langs vijf eeuwen religie doorkruid met een vleugje humanisme, filantropie, vrijmetselarij en schoolstrijd.

De stad en de (aarts)bisschop

Zondag 27 september

Start: 14:00, Wollemarkt - aartsbisschoppelijk paleis

Op 12 mei 1559 dicteert paus Paulus IV een nieuwe kerkelijke indeling aan de hele Nederlanden. Mechelen wordt zetel van een eigen bisdom. In de loop van de tijd volgden 19 aartsbisschoppen elkaar op. We werpen een licht op de betekenis van deze prelaten in de geschiedenis. Wandel mee en kom alles te weten over het 'Mechels Vaticaan' en hun kardinalen.

Themawandelingen “De vier elementen”

Lucht

Zondag 2 augustus om 14:00

Woensdag 5 augustus om 19:00

Start: Korenmarkt

‘ Stadslucht maakt vrij! ‘ riep de boer en hij trachtte er een plaatsje te bemachtigen. In kleine huisjes, héél dicht bij mekaar, zo dicht dat de mensen snakten naar wat open ruimte en pleinen. Onze wandeling brengt u de wondere verhalen van de Mechelse pleinen, markten en stadstuinen. Ga mee op zoek naar open ruimte in de stad en laat u aangenaam verrassen

Water

Zondag 9 augustus om 14:00

Woensdag 12 augustus om 19:00

Start: Korenmarkt

Zonder de Dijle was er vandaag geen Mechelen. Tijdens onze tocht maken we kennis met water in de stad, en het nut voor haar bewoners. We lopen langs de Dijle en de Melaan, de twee levensaders, die de stad hebben vorm gegeven, en die tot op de dag van vandaag nog steeds weten te begeisteren. De wandeling brengt ons langs vergeten vlietjes, bruggetjes en waterstraatjes ... en waar diende de Volmolen ook al weer voor ?

Aarde

Zondag 16 augustus om 14:00

Woensdag 19 augustus om 19:00

Start: Korenmarkt

De verbeeldingskracht van onze voorouders was groot en onbegrensd. Uit de aarde boetseerden ze een stad aan de oever van een rivier. Hout, steen en ijzer bepaalden eeuwenlang het stadsbeeld. Het werden krachtige symbolen van burger trots. Tijdens de rondleiding vertellen we, aan de hand van langs de straat aangetroffen materialen en hun gebruik, de geschiedenis van gebouwen en straten.

Vuur

Zondag 23 augustus om 14:00

Woensdag 26 augustus om 19:00

Start: Korenmarkt

Niet zo lang geleden was Mechelen een belangrijke garnizoensstad niet in het minst omdat de aartsbisschop voor zijn bescherming over drie regimenten mocht beschikken. Tot enkele jaren terug maakten de soldaten deel uit van het dagelijks leven in de stad. Sindsdien zijn menig cafeetjes, kabardoesjkes en ander soldatenvertier verdwenen. Wat niet verdwenen is, zijn de stenen getuigen uit dit rijke militaire verleden. Tijdens de wandeling laten we zien hoe 'das Militär' een invloed had op de stadsontwikkeling en het leven van zijn burgers.

Inschrijvingsgegevens

- Voorinschrijving bij Uit in Mechelen: €5 per deelnemer
- Ter plekke: €7 per deelnemer vanaf 12 jaar
- RIM leden: €2 per deelnemer

Voor al deze activiteiten kan men ook online inschrijven op het volgende url:

http://purchase.tickets.com/buy/TicketPurchase?agency=IUMN&organ_val=22361&schedule=list&event_val=MBIN

Voor meer info: email info@mechelenbinnenstebuiten.be

In Memoriam Linda Van Langendonck

Linda,

Ooit –in 1994 en in 1995 om precies te zijn- viel mij het genoegen te beurt om de brochure voor de Open Monumentendag Mechelen vorm te geven. Het moet in die periode zijn geweest dat ik jou beter heb leren kennen. Jij leverde immers een groot deel van de teksten en trad ook op als mede-coördinator van de publicatie. Die opdrachten deden ons naar elkaar toegroeien. Eén grappige anekdote –die je toch wel tekende- is me steeds bijgebleven: in de OMD-brochure van 1994 had ik een foto geplaatst van de tunnel bij het station. “Neuk me” had een graffiteur op de wandtegels gespoten. Een sprekend beeld, vond ik, jij vond het niet kunnen, het zou het sérieux van de publicatie ondermijnen. Je werk nam je heel ernstig.

Dit was de enige, nauwelijks vermeldenswaardige, aanvaring die we ooit hebben gehad. Op een zachte zomeravond op het terras van jouw toenmalige woonst in Keerbergen namen we het tekst- en fotomateriaal voor de OMD-brochure door –veel tijd heeft dat niet gekost- en praatten daarna nog lang na over wat er op het vlak van monumentenzorg allemaal beter zou kunnen. Als mede-oprichter van de toen jonge RIM ontdekte ik in jou een medestandster. We deelden de verontwaardiging over de mismeeistering van het erfgoed. Jij ageerde op een subtielere manier, maar de immense kennis waarover je beschikte, maakte dat niemand jouw argumenten kon ontkrachten. We hebben elkaar nadien af en toe op een zomers terras ontmoet en steeds ging ik huiswaarts met een goed gevoel: we ijverden elk op zijn manier voor hetzelfde doel. We waren goed bevriend geworden. Telkens ik jou op de fiets kruiste –we woonden een tijdlang in dezelfde buurt- gaf je mij die

mooie glimlach cadeau, woorden zijn zo vaak overbodig...Ik herinner me ook hoe je mij in je Antwerpse kantoor ontving, in het Provinciegebouw. Ik mocht eens langskomen met mijn fotospullen om vanop de hoogste etage het panorama van Antwerpen vast te leggen. Zo was je: je had oprechte belangstelling voor de dingen waar een ander mee bezig was.

Het was verdomd schrikken toen ik van een gemeenschappelijke vriendin vernam dat je erg ziek was. Hoe je vocht voor je leven. Hoe je je ondanks alles had vastgebeten in een nieuw bouwhistorisch onderzoek, dat een beslissende etappe zou betekenen voor een van Mechelens belangrijkste gebouwen.

Onze laatste ontmoeting was een louter toevallige. Ik ben wegwerpbokalen en -flessen aan't dumpen in de glascontainers aan de Plaisancebrug. Plots stopt iemand op de fiets. Een fractie van een seconde eer ik je herken. Je draagt een pruik, da's duidelijk. Tja, de chemo...Jij, die het zo moeilijk hebt, vraagt voor ik een woord kan uitbrengen, hoe het met me gaat. Bekommerd omdat je weet dat ik een moeilijke periode achter de rug heb. Ja, lieve Linda, jij had een groot hart. Ik mis je.

Frans Geys

Inhoudstafel RIMNieuws 82

Editoriaal	3
De Colomakerk beschermd	5
Het Hof van Prant	17
Nabeschouwing	31
Zomerprogramma 2009 Mechelenbinnenstebuiten	33
In Memoriam Linda Van Langendonck	38

Doelstellingen RIM v.z.w.

RIM v.z.w. (Restauratie Integratie Mechelen) is een vereniging die bekommerd is om de toestand van het Mechels roerend en onroerend cultureel erfgoed.

Omdat zij vindt dat dit erfgoed niet altijd juist gewaardeerd wordt, moet er iets gedaan worden om de situatie te verbeteren.

RIM v.z.w. zal vooral aandacht hebben voor het architecturale en stedenbouwkundige patrimonium in groot Mechelen zonder daarom ander cultureel erfgoed uit te sluiten.

RIM v.z.w. wil sensibiliseren om waardevolle oude panden in stand te houden, te restaureren en te integreren. Integreren betekent ervoor zorgen dat een oud gebouw weer nuttig gebruikt wordt, weer meespeelt in de omgeving en zichzelf zo beschermt tegen verwaarlozing.

RIM v.z.w. wil niet gaan werken naast bestaande organisaties en initiatieven: het wil veeleer een gespreksforum worden, een uitwisselingsplatform bieden. Dit is absoluut nodig wil er een geloofwaardige en gecoördineerde aanpak komen.

RIM v.z.w. wil zowel het grote publiek sensibiliseren als de eigenaars van waardevolle gebouwen en de overheid. Concreet wil zij het grote publiek benaderen met een regelmatig verschijnende nieuwsbrief. Er worden contacten gezocht met eigenaars, overheid en geïnteresseerde organisaties.